

Pilietybė yra duotybė?

Aušra BLAAS

Jei taip, iškyla du klausimai: duota kieno ir kam? Kalbant teoriškai, tai valstybės dovana žmogui. Praktiškai – tai yra valstybės ir žmogaus santuoka. Nebūtinai visam gyvenimui, nors iš pirmo žvilgsnio galėtų taip pasirodyti, ir nebūtinai tai turėtų būti monogamiškas santykis. Nors ir mūsų, ir kai kurios kitos valstybės to labai ir norėtų. Kita vertus, o kas nenorėtų gyventi iliuzijų pasaulyje?

Šiuo atveju mūsų tėvynė Lietuva tikrai taip gyvena. Kiek neramu, kad net ne savo pačios sveiku protu susikurtose iliuzijose, o visokiausių paranojinių ir šventvagiškų minčių pasaulyje. Dabartiniame pasaulyje. Nors iš tikrųjų jau nuo Biblijos laikų niekas arba tik retas kuris sugeba nugyventi gyvenimą monogamiškai.

Taip pat ir su migravimu: tautos kaip klajojo, taip ir klajoja po šiai dienai. Keičiasi tik aplinkybės ir gyvenimiškieji papročiai. Lietuviai išsibarstę po pasaulį, neretas per gyvenimą sukūręs net ne vieną šeimą, „sumaišęs kraujus“, bet tik ne pasus. Nes Lietuva neleidžia. Gerai pagalvojus, „maišyti kraujus“ yra būtina, nes ir mediciniškai nustatyta, kad incestas prie gero nepriveda nei fiziškai, nei psichiškai.

Tik kodėl davatkiškai šūkalojama pasų tema, man taip ir nėra aišku. Skirtingi šeimos narių pasai, t. y. pilietybės, atneša daug nesusipratimų į šeimos kasdienį, būtinių gyvenimą. Net nežinau, nuo ko pradėti vardinti. Na, pradėkime nuo lengviausio varianto: kelionės. Vienas turi pasą A, kitas turi pasą B. Abu susirengia važiuoti į šalį C. Tuomet ir prasideda lengvi vargai, kai vienam, pavyzdžiui, reikia vizos į tą šalį C, kitam ne. Teko pačiai išgyventi šitą kelis šimtus eurų kainavusią dramą, kai kelionė taip ir neįvyko, ir kelionių biuras man pasakė – jūs ne mūsų šalies gyventojas, mes jums nesirūpinam, pati turit žiūrėtis. Nuo to laiko ir žiūriu lyg akis pametusi.

Kitas klausimas, gyvenant su lietuvišku pasu kitoje šalyje: politiniai rinkimai. Atsakymas labai aiškus, nieko žmogus rinkti negali. Tai bent jau man asmeniškai sukelia didelį diskomfortą ir yra rimta priežastis nesijausti visaverčiu tos šalies

biurgeriu (piliečiu). Jei esi ar nori būti veikiančios demokratinės visuomenės dalimi, turi nešti tam tikrą politinę atsakomybę, ir man ne vis vien, kas laimi rinkimus, kas už mane sprendžia tolimesnę mano kasdienybės eigą, o tai juk ir daro visos naujos valdžios.

Faktas, kad aš negyvenu Lietuvoje, ir būtų per drąsu teigti, kad kada nors joje vėl gyvensiu. Labiau ne negu taip. Bet pasas – lietuviškas, tai turiu ir balsuoti Lietuvoje? Taip, kai dar buvau jaunesnė ir turėjau daugiau entuziazmo, taip ir dariau. Dabar tik prezidentę ar prezidentą rinksiu. Visa kita tapo itin sudėtinga, neparanku, nepatogu ir, garbės žodis, neaišku. Normalu, kad geriausiu atveju šiek tiek žmogus atitolsti nuo tos šalies, kurioje negyveni, realijų. Ir dar normaliau, kad priartėji prie tų realijų, kurios yra kasdieną šalia tavęs.

Nostalgija nė vieno prie gero neprivedė, nes... kaip ten senoliai sakė? Viskas šakėm ant vandens. Kas man iš to, jei rinkčiau kažką Lietuvoje? Lietuvai nei aš labai rūpiu, nei dedamos pastangos, kaip tą užsienio lietuvių iki urnos atvesti, nei sukama galva, kaip palengvinti išvykusiųjų santykių su Lietuva. Taip išeina, kad nesusiklostęs santykis yra abipusis.

Mat Lietuvos reikalavimai yra itin dideli. Turi važiuoti iki ambasados arba iš anksto pats pasirūpinti balsavimu paštu. Šiems laikams tai pernelyg sudėtinga ir iš žmogaus reikalaujama labai jau daug pilietiškumo.

Pagalvokime: gyveni žmogus kitais rūpesčiais, galbūt ir spaudą tik vietinę beskaitai, vadinasi, turi kažkaip per kažką susižinoti, kada kokie rinkimai ir koks tolimesnis tavo dalyvavimo juose vaidmuo. Oi, oi, oi... daug kliūčių. Nepratę žmonės šiais laikais bereikalingai apsunkinti savo gyvenimus. Viskam yra programėlės, elektroniniai priminimai, elektroniniai reikalų tvarkymai ir t. t. Tik balsuoti turi dar ant popieriaus kažki kur ir kažki kodėl.

Europos Sąjunga tikrai turi dar daug neatliktų namų darbų. Vienas iš jų, mano galva, būtent balsavimo klausimas. ES (vis dar) leidžia mums po ją nevaržomai keliauti, joje gyventi, ne šiaip laikinai keliems mėnesiams, bet ir visam gyvenimui apsigyventi. Bet balsuoti toje šalyje, kurioje gyveni, (dar) neleidžia, pasas irgi yra ne ES, o tavo gimtosios šalies. Nonsensas. *De facto* žmogui marškiniai yra artimesni nei švarkas (austrų posakis), t. y. svarbesnės aktualijos tos šalies, kurioje gyveni. Neturiu patirties, kaip lietuviško paso turėtojams sekasi gyventi už ES ribų. Bet manyčiau, kad dar sudėtingiau. Spėju, kad žmogus ten jaučiasi dar labiau

„nevietinis“, nei gyvendamas ES. Vien ką reiškia vizos ir darbo leidimo tvarkymo reikalai.

Bet didžiausia painiava, mano manymu, prasideda gimus vaikams. Sakykime, tėvas turi pilietybę A, mama B, o vaikas? Netelpa man galvoje, kaip vaikas galėtų turėti tik kurią nors vieną tėvų pilietybę. Ir nelabai suprantu, kaip įstatymiškai gali būti taip nureguliuota, kad šeimos nariai teoriškai gali būti išskiriami, nes jų pasai skirtingi (praktiškai tai kur ne kur jau ir vyksta). Nonsensas Nr. 2.

Pilietybė tave priskiria tam tikrai šaliai, bet jei tu toje šalyje ne(be)gyveni? Kas tada? Kodėl negalima turėti dviejų pilietybių? Nes tai būtų amoralu, kaip ir turėti du vyrus? Dar viena lietuvių liaudies išmintis sako, kad nereikia skaičiuoti svetimų pinigų, tai gal nereikia skaičiuoti ir svetimų meilužių beigi pilietybių? Gal galima į tą reikalą paprasčiau ir pragmatiškiau pažiūrėti? Ypač Lietuvos atveju. Ką ji praranda ir ką ji gautų leisdamą žmonėms turėti dvi pilietybes?

Lietuva nėra nei labai turtinga šalis, nei labai protinga, bet sąžiningumo dėlei reikia pasakyti, kad labai graži. Tai gal tiesiog galėtų džiaugtis pagaliau „susitvarkiusi gyvenimą“, t. y. net ir nemažėjant emigracijai, neprarasdama savo identiteto ir savų išteklių galėtų gyvuoti dar tūkstančius metų. Nes emigrantas lietuvis su dviem pasais vis vien išliks lietuvis. Bet kas Lietuvai iš to, jei emigrantas išvis atsisakys tos atseit taip geidžiamos pilietybės? Nieko. Eis šalis „į minusą“, dar didesnę nei tas, kuris dabar jau yra. Amžiams prarastųjų lietuvių skaičius turės būti kompensuojamas imigrantais. Darbo rinkoje tai jau šiek tiek vyksta ir dabar. Tie naujieji „lietuviai“ kada nors norės tapti tikraisiais tos šalies, kurioje gyvena, dirba ir vaikus augina, piliečiais, juolab, kad taip įkeltų koją ir į Europos Sąjungą, taigi jie neišvengiamai prašys suteikti jiems pilietybę. Ir ką? Nebus kur dėtis Lietuvai, teks suteikti. Nes nekaip ant popieriaus tie mažėjantys populiacijos skaičiai atrodo. Protingi psichologijos ir ekonomikos mokslų atstovai sako, kad negalima tikėti tais, kurie pranašauja ateitį. Bet iš tiesų šio scenarijaus premjera yra jau praeityje, o šou tebevyksta ir dabar.

Žinau tą lietuvišką bruožą: tuoj pat prasideda šūkaliojimai, kad atseit čia mūsų pačių problemos, jei išvažiuosime, tai jau išdavėme Lietuvą ir tada nereikia mums tos pilietybės, mat mus kur. Taip, sulig išvažiuoju įvyksta šios tokios skyrybos, bet, kaip žinome, išsiskirti gražiau ir palaikyti žmoniškus santykius visgi yra geriau, harmoningiau ir galbūt netgi pelningiau. Vis dėlto Lietuvoje užaugęs lietuvis visad bus labiau lietuvis, nei ką tik imigravęs žmogus. Tas pats

galioja, žinoma, ir patiems lietuviams svečioje šalyje. Turi bent viena nauja karta užaugti, kad svečioje šalyje jaustumėsi iš tikrųjų savas, suprastum tos šalies niuansus ir mąstymo būdą.

Net jei emigrantas tą lietuvišką pasą tik stalčiuje laikys, nes kasdienybėje galbūt tik naują naudą, jis visad jausis ir lietuviu, ir tą gyvą jausmą perduos savo vaikams. Nes kitaip galios posakis: išvažiuojęs – tai šiek tiek miręs.

Straipsnis spausdintas žurnalo „Pasaulio lietuvis“ 2018 m. spalio numeryje 10/570.

Mielai pasidalysime žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

